

Jan Kraus: Proces kompilace a přijímání Občanského zákoníku v období Meidži

Posudek vedoucího práce

David Labus

Téma přejímání západních právních norem a principů moderní japonskou společností je bezesporu badatelsky přitažlivé, nabízí četná srovnání a také široký výběr podtémat a úhlů pohledu, neboť právo jakožto forma komunikace zasahuje do mnoha oblastí života společnosti. Proces kompilace Občanského zákoníku je navíc časově i obsahově více méně jasně vymezený (podle způsobu přístupu) a nabízí se jako možnost jak ukázat jednu ze stránek modernizace japonské společnosti, která měla navíc přesah hluboko do 20. století. Vzhledem k přetrvávajícímu pojetí práva v dnešním Japonsku lze téma navíc označit za nejen historické.

Předkládaná DP Jana Krause je vyvrcholením jeho několikaletého vytrvalého zájmu o právní systémy předmoderního a moderního Japonska. Tento zájem byl patrný během četných vzájemných konzultací a diplomant dostal příležitost prohloubit jej i během ročního studijního pobytu na univerzitě v Kanazawě. Vznikla tak práce, která se svým obsahovým zaměřením částečně vymyká standardním tematickým okruhům diplomových prací z hlediska pěstovaných specializací na oboru japanologie, a která tím zároveň nese určité typické rysy svého druhu – stane se svou popisností jistě vítanou sumou informací každému, kdo se v českém jazyce bude chtít s danou a související problematikou seznámit, zároveň však zůstává určitá rezerva z hlediska fundovanosti odborného (zde právního i metodického) vhledu.

Pro přehlednost a stručnost uvádím jednotlivá hodnotící kritéria formou názvu odstavce:

Pojetí tématu – diplomant sám udává, že práce je pojata převážně popisně s pokusem o hodnotící pohled na tuto součást modernizace Japonska. V Úvodu práce bych rozhodně očekával poněkud hlubší a kritičtější zhodnocení dosavadního stupně poznání zkoumaného tématu, teoretickou literaturu by jistě bylo možno rozšířit o další tituly (jen v češtině např. raději Tomáškovy knižní vydání dějin čínského práva z r. 2004 namísto pouze časopiseckých odkazů, problematice se také věnuje IAS v Leidenu, zmínku by si zasloužila i Haleyho bibliografie západních prací o japonském právu z r. 1975)... Vhodné by bylo rovněž specifikovat způsob práce s japonskou literaturou či prameny, míru a rozsah využití, obtíže, dostupnost apod. Náznak toho je překvapivě 1) např. na počátku kap. 3 Vlastní proces kompilace OZ (s.28), kde diplomant píše o rozdílech přístupu historiků k členění procesu kompilace na jednotlivé fáze, nebo 2) na s. 61 těsně před začátkem kap. 4.1, kde se diplomant zmiňuje o tom, jak přistupovat k otázce posuzování tzv. sporu o zákoník.

Struktura práce – podle mého soudu je struktura práce vyvážená, přestože je převážně popisná, diplomant si je vědom důležitosti sporu ohledně OZ, takže samostatná kapitola věnovaná této otázce úroveň práce zvyšuje. Práce je pečlivě i přehledně členěna, čtenáři umožňuje pohodlnou orientaci. Přehledně je členěna i studijní literatura v závěru, a ocenit si zaslouží i připojené anglické resumé.

Forma – ke kladům lze počítat pokus o přehlednost (časový graf na s. 27), diplomant uvádí znaky k osobním jménům či názvům institucí apod., což se již stává potěšitelným standardem. Vytknout je naopak třeba určitou výrazovou či stylistickou nešikovnost, kde z řady příkladů mohu uvést např.: s. 6 „skutečnosti hrály svůj part“, s. 19 „má-li se něco v budoucnosti změnit na aktuální situaci“, názvy institucí s velkými písmeny (senát na s.46, 47) nebo nejednotně (komise na s. 48), některé větné formulace jsou neobratné, vzniká dojem vyšínutí z větné vazby (s. 53 nahoře – „Vyhlášený zákon tak nebyl v podobě, kterou schválil senát...“, kde čtenář čeká sloveso např. přijat, či odmítnut...) a pod.

Poznámky – jejich značný počet prozrazuje autorovu snahu o pečlivou dokumentárnost, na druhé straně často se opakující jeden zdroj vytváří dojem nežádoucí jednostranné závislosti (např. Ókubo pro kap. 3.3, Idota pro 3.2 an.)

Překlady – vzhledem k odbornosti tematiky jsou některé pojmy obtížné, ale i tak bylo lze se vyvarovat překladů jako např. s.26 ojatoi gaikokudžin (ctění zahraniční zaměstnanci), jinde na sebe upozorňují anglicismy – s.28 „komplexita tvorby OZ“, s. 51 disrespekt, nebo často opakovaný pojem „aplikace zákoníku“ (s61), nebo někdy zarazí překlady odborných pojmů s. 41 zaisan ojobi zaisan šojúken (Vlastnictví a druhy vlastnických práv). Mimo hodnocení práce navrhuji diplomantovi sestavit si rejstřík pojmů – překladů, byť i jen pro vlastní potřebu, pokud by zájem o téma trval nadále.

Práce je cenná a zajímavá tím, že přináší určitý vhled do procesu formování právního vědomí společenských elit, i je příspěvkem k přehledu moderních institucionálních dějin. Diplomant se pokouší tu a tam o vlastní zhodnocení a domýšlí se motivů jednání stran či osob, občas přitom vzniká dojem, že i tak vychází z dostupné literatury. Čtenář by mnohdy uvítal dokreslení širších souvislostí – z jakých důvodů kdo či která instituce doporučovala či naopak bránila přijetí OZ, zejména v kapitole 4 Spor o OZ, nicméně není jistě snadné stanovit a dodržet pomyslnou hranici detailnosti výkladu.

Závěrem – diplomant odvedl v každém případě velmi solidní práci, která se jistě stane cenným zdrojem informací pro ostatní zájemce v oboru studia japonského práva. Zároveň nelze přehlédnout určitou mělkost v otázce odborného přístupu – prakticky chybějící práce s primárními prameny či zdroji. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Ve Vinoři, 22. ledna 2007

David Labus

